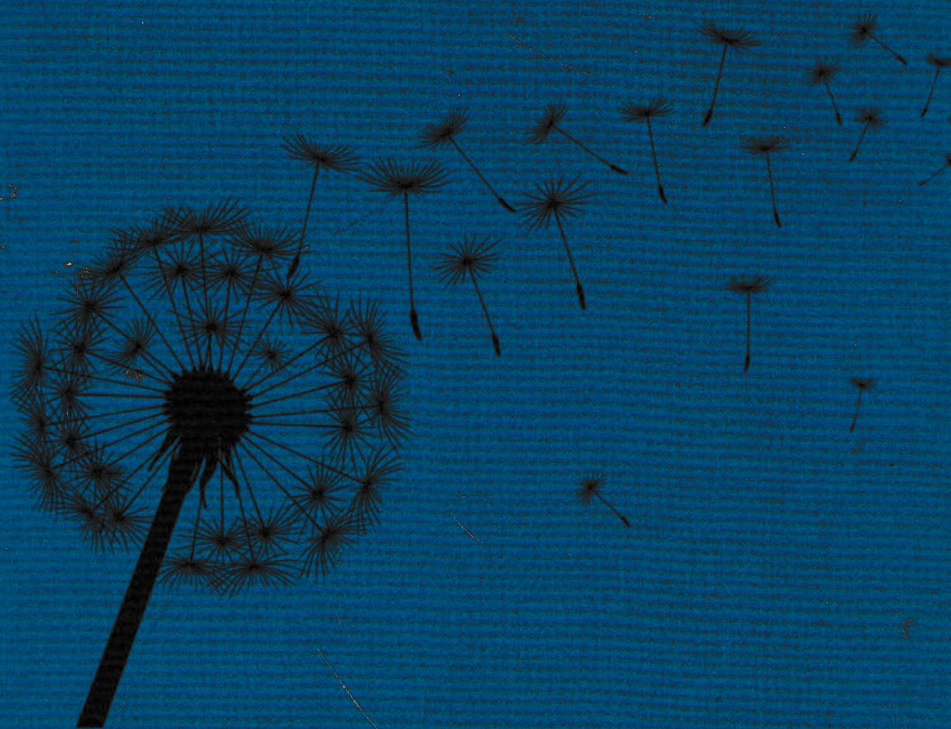

LINDA NIELSEN
INGRID LUND-ANDERSEN

Familie- retten

9. udgave

Indholdsfortegnelse

Forord	13
Forkortelser	15
DEL I – FAMILIEN OG FAMILIERETTEN	17
1. Familien og familieretten	19
1.1. Indledning	19
1.2. Familiebegrebet og familiemønstret	20
1.3. Familiens funktioner	22
1.4. Familierettens formål og særpræg	24
1.5. Familielovgivningen	26
1.6. Familierettens udfordringer	29
1.6.1. Selvstændighed	32
1.6.2. Ligestilling	32
1.6.3. Fællesskab	33
1.7. Reform af ægteskabslovgivningen 2018 samt nyt familieretssystem 2019	35
1.7.1. Betænkning 1552/2015	35
1.7.2. Ægtefælleloven 2018	38
1.7.3. Nyt familieretligt system 2019	41
1.8. Planen for fremstillingen	41
2. Børn	43
2.1. Indledning	43
2.2. Familieretshuset og familieretten	44
2.3. Moderskab, faderskab og adoption	47
2.3.1. Moderskab	48
2.3.2. Faderskab	49
2.3.3. Adoption	53
2.4. Forældremyndighed, forældreansvar og samvær	55
2.4.1. Forældremyndighedens indhold	55
2.4.2. Hvem har forældremyndigheden?	57
2.4.3. Samvær	59
2.5. Børnebortførelse	60
2.6. Forsørgelse	62

2.7.	Øvrige retsvirkninger	63
2.7.1.	Sociale hjælpeforanstaltninger	63
2.7.2.	Arv, pension, forsikring	64

3. Ægteskab 65

3.1.	Indgåelse af ægteskab	65
3.2.	Ægteskabets retsvirkninger	69
3.2.1.	Ægtefællers personlige forhold	70
3.2.2.	Forsørgelse	70
3.2.3.	Retsvirkninger i forhold til formuen	75
3.3.	Separations- og skilsmissegrunde	76
3.3.1.	Indledning	76
3.3.2.	Separationsbetingelser	76
3.3.3.	Bortfald af separation	77
3.3.4.	Skilsmissebetingelser	80
3.3.5.	Fremgangsmåden	85
3.3.6.	Omstødelse	87
3.4.	Retsvirkninger af samlivsophævelse, separation og skilsmisse	89
3.4.1.	Personlige forhold	91
3.4.2.	Forsørgelse, bidrag, bolig	91
3.4.2.1.	Forsørgelse og bidrag ved samlivsophævelse	91
3.4.2.2.	Bidrag ved separation og skilsmisse	92
3.4.2.3.	Bolig	102
3.4.2.4.	Øvrige regler, herunder socialret og skat	105
3.4.3.	Formuen	106
3.5.	En af ægtefællernes død	106

DEL II – FAMILIEFORMUERETTEN 107

4. Formuefællesskab 109

4.1.	Indledning	109
4.2.	Formuefællesskabets stiftelse og ophør	111
4.2.1.	Stiftelse af formuefællesskab	111
4.2.2.	Ophør af formuefællesskab	112
4.3.	Formuefællesskabets omfang	112
4.4.	Opdelingen i bodele	114
4.4.1.	Ejerforholdet	114
4.4.2.	Hvem tilhører aktivet?	116
4.4.3.	Sameje	119
4.5.	International privatret	121
4.5.1.	Bopæl	122
4.5.2.	5-årsregel	122
4.5.3.	Aftale	122
4.5.4.	Ægtepagt	123
4.5.5.	Ordre public	123
4.5.6.	Behovsregler	123
4.5.7.	Overenskomst	124

5. Rådighed og hæftelse 125

5.1.	Indledning	125
5.2.	Rådighed over egen bodel	125
5.2.1.	Pligt til at råde forsvarligt	126
5.2.2.	Ægtefællesamtykke til råden over familiens helårsbolig	128
5.2.2.1.	Fast ejendom	129
5.2.2.2.	Dispensation ÆFL § 7	134
5.2.2.3.	Lejligheder	135
5.3.	Rådighed over eget særeje	136
5.4.	Tilbagegivelse af gave givet til tredjemand	136
5.5.	Rådighed med virkning for den anden ægtefælle	138
5.5.1.	Almindelige fuldmagtsregler	140
5.5.2.	Sygdom – fravær	143
5.5.3.	Legitimationseksinktionsreglen i ÆFL § 11	145
5.6.	Gældsansvaret	146
5.6.1.	Særhæften	146
5.6.2.	Indbyrdes hæftelse	148
5.7.	Erstatningsansvar mellem ægtefæller	148
5.8.	Gaver mellem ægtefæller	149
5.8.1.	Hvornår foreligger der en gave?	150
5.8.2.	Fremtidige erhvervelser	153
5.8.3.	Sikring af kreditorerne	153
5.9.	Gaveafgift	158

6. Særeje 159

6.1.	Indledning	159
6.2.	Særejetyper	161
6.2.1.	Skilsmissesæreje	161
6.2.2.	Fuldstændigt særeje	164
6.2.3.	Kombinationssæreje	166
6.2.4.	Genstandssæreje og erhvervelsessæreje	171
6.2.5.	Brøkdelsæreje	171
6.2.6.	Sumsæreje og sumdeling	174
6.2.7.	Tidsbegrænset særeje og aftrapningssæreje	175
6.3.	Etablering af særeje	179
6.3.1.	Ægtepagt	179
6.3.1.1.	Skriftlighed	179
6.3.1.2.	Tinglysning	180
6.3.1.3.	Specifikation	181
6.3.2.	Tredjemandsbestemt særeje	182
6.3.2.1.	Gave	183
6.3.2.2.	Arv	186
6.3.2.3.	Forsikringer og pensioner	187
6.4.	Surrogater og indtægter, gæld samt afgrænsning	188
6.4.1.	Surrogater, værdistigning og indtægter	188
6.4.2.	Gæld	188
6.4.3.	Afgrænsning mellem ægtefællerne og mellem formuearter	189

6.5.	Ugyldighed, ændring og ophør af særeje	189
6.5.1.	Ugyldighed vedrørende særeje	189
6.5.2.	Ændring	191
6.5.3.	Ophør af særeje	192

7. Formuedeling 195

7.1.	Indledning	195
7.2.	Formuedeling og skifte	200
7.2.1.	Boopgørelse og bodelingsoverenskomst	200
7.2.2.	Offentligt skifte	201
7.3.	Hvilke aktiver og passiver indgår i formuedelingen?	203
7.3.1.	Hensyn og principper	205
7.3.2.	Personlige og uoverdragelige rettigheder	206
7.3.2.1.	Personlige erstatninger	207
7.3.2.2.	Ophavsret mv.	209
7.3.2.3.	Goodwill mv.	210
7.3.2.4.	Feriegodtgørelse	213
7.3.2.5.	Båndlagte kapitaler m.m.	213
7.3.2.6.	Personlige genstande	214
7.3.3.	Pensionsrettigheder	215
7.3.3.1.	Betydning og begrundelse	215
7.3.3.2.	Deleafvisning for rimelig pension	217
7.3.3.3.	Deleret ved ekstra pension	219
7.3.3.4.	Kompensationsregler	221
7.3.3.5.	Regulerings- og misbrugskrav	231
7.3.3.6.	Ægtepagt	231
7.3.3.7.	Ægtefællepension	232
7.3.3.8.	Vurdering og forslag til "revision light"	234
7.4.	Værdiansættelse af aktiver og passiver	236
7.4.1.	Værditidspunkt	236
7.4.2.	Værdiansættelse af aktiver	237
7.4.2.1.	Hovedprincipper	237
7.4.2.2.	Opsparing, fordringer mv.	239
7.4.2.3.	Fast ejendom, ejerlejligheder og løsøre	240
7.4.2.4.	Virksomheder, selskaber mv.	242
7.4.2.5.	Værdiansættelse af ekstra pension	242
7.4.3.	Værdiansættelse af passiver	243
7.5.	Regulerings- og misbrugskrav	245
7.5.1.	Forbedring af særeje mv. – "delingsformuebeskyttelseskrav"	247
7.5.2.	Overførsel fra særeje – "særejebeskyttelseskrav"	250
7.5.3.	Formueformindskelse – "misbrugskrav"	250
7.5.4.	Reguleringskravets gennemførelse	253
7.6.	Skævdeling	253
7.7.	Aktivfordeling	256

8. Kompensationskrav i særlige situationer 261

8.1.	Indledning	261
8.2.	En ægtefælle er stillet urimeligt økonomisk	262
8.3.	En ægtefælle har medvirket til at bevare eller forøge den andens formue	267
8.4.	Tidsfrister for sagsanlæg	272
8.5.	En af ægtefællernes død	273

DEL III – ØVRIGE REGLER OG RETSPOLITIK 275

9. Aftaler 277

9.1.	Indledning	277
9.2.	Familieretlige aftaler	280
9.3.	Formueretlige aftaler	281
9.4.	Familieformueretlige aftaler mellem ægtefæller	282
9.4.1.	Aftaler ved aktuel skilsmisse	283
9.4.2.	Forhåndsftaler om vilkår mv.	283
9.4.3.	Forhåndsftaler om formueordningen	284
9.4.3.1.	Aftaler om kompensation	286
9.5.	Ugyldighed og ændring af familieformueretlige aftaler	287
9.5.1.	Forholdene under samlivet	288
9.5.2.	Bodelingsaftaler	288
9.5.3.	Bidragsaftaler	291
9.5.4.	Forhåndsftaler, særligt om særejeægtepakter	294
9.5.5.	Aftaler med henblik på død	298
9.5.5.1.	Forhåndsftaler	298
9.5.5.2.	Aftaler ved død	298
9.6.	Udviklingstræk	298

10. Samlivsforhold 301

10.1.	Samlivsforhold	301
10.1.1.	Indledning	301
10.1.2.	Samlivets retsvirkninger	303
10.1.2.1.	Forsøgelse mv.	303
10.1.2.2.	Boligen mv.	304
10.1.2.3.	Formuen	304
10.1.2.4.	Aftaler om formuen	308
10.1.2.5.	Social- og skatteretlige regler	310
10.1.3.	Samlivsophævelse	310
10.1.3.1.	Underholdsbidrag, refusion mv.	311
10.1.3.2.	Lejebolig	312
10.1.3.3.	Formuedeling og kompensation	314
10.1.3.4.	Arv, pension, forsikring mv.	319
10.2.	Registreret partnerskab og ægteskab mellem personer af samme køn	320

11. Udviklingstræk og udfordringer	323
11.1. Indledning	323
11.2. Ægteskab – udviklingstræk	324
11.2.1. Børn – Forældremyndighed, forældreansvar, forsørgelse	324
11.2.2. Forsørgelse og vilkår, herunder ægtefællebidrag	325
11.2.3. Formuefællesskab og formuedeling	326
11.2.4. Arv, pension og forsikring	328
11.3. Samlivsforhold – udviklingstræk	329
11.3.1. Børn – forældremyndighed, forældreansvar, forsørgelse	330
11.3.2. Forsørgelse og vilkår	331
11.3.3. Formueforhold og formuedeling	331
11.3.4. Arv, pension og forsikring	332
11.3.5. Parter af samme køn	333
11.4. Familieretlige udfordringer	333
11.4.1. Spændingsfeltet mellem fællesskab og individualisme	334
11.4.2. Ligestilling i dens forskellige former	337
11.4.3. Lovregler og aftaler – for hvem, om hvad og hvor bindende?	338
11.4.4. Globaliseringen i dens forskellige former	338
11.4.5. Familiepolitikken og værdierne	340
REGISTRE	343
Lovregister	345
Domsregister	351
Stikordsregister	355

Forord

Formålet med denne bog er først og fremmest at tilvejebringe en ajourført lærebog til brug for undervisningen i faget Familieret på Københavns Universitet. Endvidere er det formålet at udbygge nogle praktisk forekommende problemstillinger, fx i relation til særeje, bodeling og aftaler. Bogen er derfor også relevant for praktiserende jurister, herunder advokater, dommere, jurister i Familieretshuset, forsikringselskaber, pengeinstitutter og andre, der beskæftiger sig med familieretlige problemstillinger.

Denne 9. udgave af bogen er udarbejdet af professor, dr.jur. Linda Nielsen og professor, dr.jur. Ingrid Lund-Andersen, sådan at kapitel 1, 4, 6, 7 og 11 er udarbejdet af Linda Nielsen og kapitel 2, 3, 5, 8, 9 og 10 af Ingrid Lund-Andersen.

I bogens første del er der lagt vægt på at skabe et overblik over familieretten, herunder baggrunden for og formålet med den familieretlige regulering, retsstillingen i forholdet mellem forældre og børn samt retsstillingen for ægtefæller. I anden del foretages en udbygget gennemgang af familieformueretten, særligt reglerne om formuefællesskab og særeje samt regler og praksis om formuedeling. Tredje del omhandler aftaler mellem ægtefæller og retsstillingen for ugifte samlevende. Retstilstanden beskrives, analyseres og vurderes på dette område, som har både teoretisk og praktisk bevågenhed og relevans. Endelig påpeges nogle udviklingstræk og udfordringer for familieretten.

Da der først og fremmest er tale om en lærebog, er regelsættet i vid udstrækning illustreret med sager fra det praktiske retsliv. Derimod er der kun i begrænset omfang foretaget udtømmende henvisninger, ligesom detaljerede redegørelser for specialområderne ligger uden for bogens sigte. Der kan om bodeling, bidrag, særeje, pension og aftaler samt international-privatretlige forhold henvises til de mere udførlige beskrivelser og analyser hos Linda Nielsen & Annette Kronborg, *Skilsmisseret* (2018).

Den nye lov om Familieretshuset, der trådte i kraft den 1. april 2019, har bevirket, at dele af bogen er blevet omskrevet.

Lovgivning, trykt doms- og administrativ praksis samt litteratur er så vidt muligt ajourført til 15. juni 2019.

Linda Nielsen & Ingrid Lund-Andersen

Forkortelser

Adl	Adoptionsloven
Aftl	Aftaleloven
Bbl	Børnebortførelsesloven
Bfl	Børneforsørgelsesloven
Ar	Arveloven
Boal	Boafgiftsloven
Bnl	Børneloven
DL	Danske Lov
Dal	Dødsboskifteloven
Eal	Erstatningsansvarsloven
Fal	Forsikringsaftaleloven
Fol	Forældreansvarsloven
FM	Fuldmægtigen
FRH	Lov om Familieretshus
GrL	Grundloven
Kkl	Konkursloven
Kal	Kildeskatteloven
Laa	Lov om aktiv socialpolitik
L 100	Lovforslag nr. 100/2006 med bemærkninger
L 101	Lovforslag nr. 101/2006 med bemærkninger
Ll	Lejeloven
Opl	Ophavsretsloven
Pbl	Pensionsbeskatningsloven

Denne bog er skrevet til brug for undervisningen i faget Familieret på Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Bogen omfatter en gennemgang af regler og praksis om ægtefæller, børn og ugifte samlevende samt en mere grundlæggende behandling af reglerne om familieformuen, herunder formueforholdene under samlivet og ved samlivsophør, separation og skilsmisse.

Bogen er ajourført til den 15. juni 2019.

LINDA NIELSEN er professor, dr.jur. ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Hun har skrevet en lang række bøger og artikler om familieretlige og arveretlige emner.

INGRID LUND-ANDERSEN er professor, dr.jur. ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Hun har skrevet en lang række bøger og artikler om familieretlige og arveretlige emner.

| www.extuto.com

